

2. del

Begrebet »barndommen« er historisk betinget

af Jørgen Rasmussen

– sådan bliver vi piger og drenge i en børnehave

Sådan bliver vi piger og drenge i en børnehave

– eller hvorfor vi har brug for en seksualkritisk anti-pædagogik

Børnehaven som én af årsagerne til fastlåste kønsroller

Det er en kendt sag, at kønsrollemønstret grundlægges i de meget tidlige børneår. Som børnehave- og fritidspædagogstuderende satte jeg mig for som opgave at undersøge, hvilke konkrete udslag dette kønsrollemønster gav i en børnehave. Endvidere ville jeg nøje overveje, om børnehaven som institution yderligere fastholdt børnene i de traditionelle roller, eller om den viste nye handlemuligheder.

Den konkrete børnehave lå i København. Jeg tror ikke, at denne børnehave var dårligere end gennemsnittet. Hvis mine iagttagelser skulle vise, at børnehaven selv rummer en del af årsagerne til fastlåste kønsroller, vil behovet for en anti-pædagogik være til stede. Det er det dette kapitel lægger op til. Men først mine observationer.

Da jeg spurgte min praktislærer, om hun syntes, at der var udprægede – mange og stærke – kønsroller blandt børnene, svarede hun med et ubetinget JA. Følgende beretning kan bekræfte hendes udsagn og på flere punkter påvise, at det var personalet i børnehaven, der selv var en væsentlig årsag til de udprægede traditionelle kønsrollemønstre.

10 eksempler fra dagligdagen

1. Det var kun drenge, som havde renlighedsproblemer.
2. På en skovtur til Dyrehaven var det pigerne, som indsamlede blomster. Drengene samlede på grene og stave.
3. Specielt de ældste drenge og piger tegnede meget. Tegningerne var meget spændende med masser af dynamisk handling for drengenes vedkommende, men tillige fyldt med stereotyp krigsudstyr o.lign. Pigerne gik mere op i at tegne noget statisk og stillestående som blomster, huse, landskaber, osv.
4. Børnene kunne en del sange udenad, men det var mest pigerne, der kunne lide at synge.
5. Et forældremøde om en feriekoloni omfattede også en tøjauktion. Her viste nogle forældre en stærk kønsrolleprægning ved at more sig og drille hinanden ved f.eks. at sige: »Den lyserøde kjole er lige netop noget for din Johnny! Ha, ha!«
6. Personalet, herunder mig selv, opførte et teater om Prinsessen og Trollden på en feriekoloni. Féen og Prinsen var de smukke og Trollden den

grimme, farlige og spændende. Trolden var en mandlig person og de to andre var kvinder.

7. To ud af seks kvinder blandt personalet brugte regelmæssigt henholdsvis læbestift og mascara, hvilket var udmærket, idet pigerne kunne vælge disse kvinder som identifikationsmodeller, hvis de ville det. Og havde der været mænd ansat, ville det have været rimeligt, hvis nogle af disse mænd også brugte sminke, netop fordi drengene kunne have nogle flere forskellige identifikationsmuligheder.
8. Personalet var alle kvinder og alle havde traditionelle »kvindelige« krops- og håndbevægelser. Deres stemmers intonation var også traditionel »kvindelig«. Efter min mening manglede der mindst én maskulin kvindetype for at pigerne kunne have andre identifikationsmuligheder end den stereotype feminine kvinde.
9. To ud af personalets i alt seks personer gik regelmæssigt i kjole. Om sommeren gik hele personalet med kjole, når vejret var dertil. Jeg fik at vide, at jeg kunne gå i shorts.
10. Indenfor de sidste 10 år har der kun været én mandlig pædagog, og kun som *vikar*. Der har været tre mandlige (uuddannede) pædagogmedhjælpere i samme periode – én i 2 år, én i 2 måneder og én i et halvt år. Alle tre fuldtidspædagoger var kvinder, som har været ansat her i henholdsvis 10, 9 og 4 år. Og det siger næsten sig selv, at ingen mand har vist sig i kjole i den børnehave.

Personalets kønsrolleadfærd som identifikationsmodel:

Når personalets kvinder kunne gå i kjole, tage bukser på, bruge make-up osv., havde pigerne flere valgmuligheder m.h.t. påklædning og udseende end drengene. Alene af den grund burde en hvilken som helst ansat mandlig person, som måtte ønske det, støttes og opfordres til at give drengene samme valg/identifikationsmulighed som pigerne. Selv i børnehaver, hvor ingen af medarbejderne går i kjole m. v. (og heller ikke nogen af forældrene derhjemme og udenfor benytter sig af de traditionelle kønsroller), så er der massemediernes og hele samfundets kønsrollepåvirkning, som stort set påvirker børnene i opfattelsen af, at kun piger/kvinder går i kjoler, bruger make-up osv. For at modarbejde denne tendens fra det øvrige samfund er det nødvendigt med flere identifikationsmuligheder i børnehaverne, så børnene har flere valgmuligheder.¹

1. Vi må anerkende en voksens og et barns behov/lyst til, i ny og næ, at tage det andet køns tøj m. m. på. De manglende valgmuligheder rammer især drengene, sådan som vores samfund er indrettet. Pigerne kunne vælge en kvindelig identifikationsmodel, som til tider gik i kjole og til andre tider i bukser. Hvis drengene finder en mandlig identifikationsmodel og det ikke i lige så høj grad er tilladt denne at gå i kjole, som det er for kvinderne, er det klart diskriminerende.

Men det kan ikke være meningen, at mænd og drenge i al evighed skal fratages muligheden for i ny og næ – at gå i kjole, hvis de har lyst til det. Jeg havde selv intet imod lejlighedsvis at bruge make-up, tage neglelak på eller skiftevis gå i kjole og bukser, hvis jeg havde den nødvendige opbakning fra mine kolleger. Ligeledes at anvende traditionelle »kvindelige« hånd- og kropsbevægelser, eller en »kvindelig« intonation i min stemme og talemåde. Jeg ved fra mig selv, at jeg i visse afslappede situationer *kan* tale med »kvindelige« svingninger i min stemme. Alle disse træk burde være til rådighed for alle børn.

Hvis bøsse- og lesbiske medarbejdere i skolerne og i daginstitutionerne ville lade deres indsigt i kønsrollerne, deres erfaringer og adfærd bevidst indgå i deres omgang med børn, ville børnenes liv blive rigere, friere og lykkeligere. Det drejer sig jo om så væsentlige sager som ikke at låse børn fast i et forudbestemt mønster, og om at respektere barnets egne muligheder.

Personalesammensætningen burde repræsentere forskellige minoritetsgrupper:

Den voksne medarbejdergruppe skal helst udvise en stor variation af »mandlig« og »kvindelig« adfærd. Teatret om Trolden og Prinsessen – når ikke begge køn spiller alle rollerne – går lige ned i den traditionelle pose – kønsroller så det batter. Børnene kan præsenteres for andre og have flere valgmuligheder. Uden kønsbalance i personalet har børnene kun ringe identifikationsvalg. Derfor bør der være positiv særbehandling af mænd ved ansættelser i kvindedominerede institutioner.

Men alligevel mente min praktiklærer, at børnene ikke gik glip af noget, da der var »*masser af mænd i børnenes liv uden for institutionerne*«. Hun mente åbenbart, at identifikationsproblematikken hermed var løst. Men man må ikke glemme, at en væsentlig årsag til de traditionelle kønsrollers opretholdelse netop er de kønsadskilte områder i samfundet. Børnehaver er ofte et sådant ét-kønnet område.

Når jeg á propos 50%-af-begge-køn-kravet ligeledes stiller et krav om 10% af bøsser og lesbiske blandt medarbejderne, gør jeg det p.g.a. de ovennævnte grunde, og ud fra det skøn, at ca. 10% af befolkningen menes at være homoseksuelle. Forbundet af '48 – landsforeningen for bøsser og lesbiske – mener at der er mellem 250.000 og 500.000 homoseksuelle i Danmark. Det svarer til mellem 5 og 10% af befolkningen og ligeledes 5-10% af børnene i børnehaven, som formentlig vokser op som homoseksuelle. Mange utroligt vanskelige og skadelige opvækstvilkår kan fjernes, hvis de ca. 10% af børnene, som er fremtidige voksne homoseksuelle, også har nogle identifikationsmuligheder.

Børnehavens kønsrolleadfærd:

Jeg har tit spurgt mig selv: »Hvordan giver man pigerne flere muligheder for at tegne noget med mere handling i, og drengene for at tegne noget med flere blomster, landsbyer osv.?« Jeg tror, svaret ligger i en aktiv støtte til, at børnene får tilfredsstillende deres behov for viden i seksuelle og kønsrollebeslægtede emner, og at de får mange aktivitetstilbud, som virkelig vedrører dem. Ligeledes, hvis personalesammensætningen og børnelitteraturen, bevidst og konsekvent, gøres mere alsidig og rollenuanceret, vil kønsrollerne sandsynligvis forsvinde. En forskellig »kønsrolle« til enhver vil sandsynligvis forvandle kønsroller til individuelle »roller«, og ydermere vil disse blive mere afslappede og ægte.

Mænd og drenge:

Måske skyldes drengenes relativt store renlighedsproblemer, at der stilles særlige krav til dem. Drengerollen kræver dynamisk handling af en frygtløs og hård dreng. Men når den lille dreng ikke kan holde sig, får han netop opmærksomhed, berøring og omsorg med bebrejdelser. Negativ opmærksomhed er bedre end slet ingen. Jeg tror, at drenges større renlighedsproblemer vil forsvinde, hvis de kunne opnå opmærksomhed, berøring og omsorg i lige så høj grad som pigerne. Hvis drengene også havde nogle andre identifikationsmuligheder end de gængse, sammen med mere berøring og opmærksomhed, ville også deres stereotype adfærd sandsynligvis blive mindre udbredt. Når problemet ikke berører piger i samme grad som drengene, skyldes det måske, at de godt må være blide og søde. Men det er især mænd, der kan give drengene den opmærksomhed, berøring og omsorg, som drengene har brug for, fordi de fleste drenge lettere omgås mænd og selv føler et behov for en mandeidentitet gennem samvær med mænd. Her tænker jeg fortrinsvis på drenge over 2 år.

Forældrenes kønsrolleadfærd:

Principielt burde et kønsrollebevidst personale kommentere eller tage en snak med forældrene, hvis de anvender udtryk, som er med til at fastlåse og begrænse børnenes muligheder. Det er også vigtigt, at forældrene forstår den filosofi, som institutionen vedkender sig. Ligeledes bør forældre have gode muligheder for medindflydelse.

81 anvendte bøger:

Nedenfor er en liste over 81 anvendte bøger, som på et givet tidspunkt befandt sig i børnehaven. De blev fornyet ca. to gange om måneden, men i et mindre antal end de 81. Jeg tror ikke, at bøger er den vigtigste faktor i

kønsrollepåvirkning, men vi bør dog være opmærksomme på denne mulighed. De bøger, som jeg betegner »*moderate*«, er naturligvis præget af vores kønsrollefixerede samfund. F.eks. kan der i før-skole-bøgerne være tegninger, hvor alle pigerne er i kjole og alle drengene i bukser, eller i sangbøgerne, hvor pigerne har blomster i håret og drengene klatrer i træer osv. Men for ikke at »gå over gevind« og i stedet være mere praktisk, har jeg valgt at kalde disse bøger »*moderate*«.

Betegnelsen »*ekstreme kønsroller*« har jeg f.eks. brugt om alle »dyr-som-mennesker«-bøger. Denne genre karakteriseres netop ved stærke kønsroller (i hvert fald i de her omtalte bøger). Hvordan skal dyrene ellers ligne mennesker, hvis man ikke automatisk deler dem op i »han« og »hun« mennesketyper? Derfor er denne genre specielt dårlig til at tilbyde børnene andre og flere rollemuligheder. I listen nedenfor inddeler jeg også andre genre i »*ekstreme og moderate*« kønsroller.

Kønsrolle-alternativ

er betegnelsen for den eneste bog med andre rollemuligheder. Den var faktisk ikke lånt på biblioteket, men doneret til børnehaven af forfatteren.

»Moderate kønsroller«:

1. Børneproblemer: 9 stk., f.eks. Alfons Åberg, af G. Bergstrøm.
2. Rejser ud i naturen: 9 stk., f.eks. Turen til morfar, af Hans Petersen og Svend Otto S.
3. Sange, viser, rim: 5 stk. Gamle danske børnesange.
4. Før-skolebøger: 4 stk., f.eks. 3 × 3 i musenes hus, af James Krüss.
5. Andre folkeslag: 4 stk., f.eks. Lille Ulv, af Nathaniel Benchley.
6. Rejser til byen: 3 stk., f.eks. Anna, af Martin Berg.

I alt 34 stk. »moderate« bøger.

»Ekstreme kønsroller«:

1. Dyr-som-mennesker: 15 stk., f.eks. Barbar og papegøjen, af Brunhoff.
2. Tegneserier – ren underholdning: 13 stk., f.eks. Asterix.
3. Om natur og økologi: 10 stk., f.eks. Fødekedden, af J. Ethelberg.
4. Gamle eventyr: 7 stk., f.eks. Tornerose, af Grimm.
5. Fantasibøger: 1 stk., Lille Mads Klæder sig ud, af Sylvia Caveney.

I alt 46 stk. »Ekstreme kønsrolle« bøger.

Kønsrolle-alternativ«:

1. Tegneserie seksualoplysning m.m.: 1 stk., Weekend, af J. T. Petersen.

I alt 1 stk. »kønsrolle-alternativ«-bog.

Som det fremgår ovenfor, er kun 1 ud af 81 bøger i børnehaven et alternativ til de traditionelle kønsroller! Hvis ovennævnte prioritering er udtryk for noget dårligt, kan det skyldes, at børnene ikke selv bestemmer udvalget. Jeg

tror, at kønsrollerne generelt forstærkes med alderen. Derfor tror jeg også, at børnenes individuelle valg af bøger med kønsrollebevidst voksenstøtte ville mindske udvalget af stærkt kønsrolleprægede bøger. De voksne skulle naturligvis tage børnene med på biblioteket, og de burde tilbyde børnene et bredt spektrum af bøger med nye såvel som gamle kønsroller. Hvis et stort spektrum ikke er til stede, kan man ikke sige sig fri for at indoktrinere børnene.

Drenge og pigers forskellige reaktioner på deres seksuelle viden:

Jeg ønskede at iagttage børnenes seksualviden og udvalgte en seksualoplysningsbog for børn, som har været på markedet siden 1978.

»Per, Ida og Minimum« af Grethe Fagerstrøm og Gunilla Hasson (P. Haase og Søns Forlag, København 1978). Følgende indholdsfortegnelse kan måske give læseren en idé om det konkrete forløb i bogens handling: »*Hvad er der i vejen med mor? – Sådan ser vi ud. – At være sammen. – De andre beboere i nr. 18. – Hvordan har Minimum det? – Nu er det forår. – Da Minimum blev født. – Besøg på klinikken. – Nu er vi fem. – Minimum er populær.*«

Oplæsning

Jeg havde allerede læst op fra bogen »Per, Ida og Minimum« for nogle af børnene på en feriekoloni, bl. a. for Søren. En formiddag i børnehaven, da vi var kommet hjem igen, spurgte jeg nogle af de 6-årige, om de ville høre den historie, jeg havde læst op for nogle børn på feriekolonien. Dorte, der godt kunne lide Søren, havde åbenbart hørt tale om historien. Hun var meget begejstret. Dette smittede af på Marie og Henning. Vi var 4 børn og 1 voksen. Søren sagde lige ud, at han godt ville høre den »pornohistorie«. Så forklarede jeg, at det ikke var nogen pornohistorie, men en historie om at være sammen på mange forskellige måder.

Alle var stille og spændte – »*Begynd så, begynd så!*« Og lige da jeg var startet, fortalte alle børnene pludselig om, hvordan de selv boede, hvilken sal osv. Hermed kunne alle tilsyneladende identificere sig med fortællingen, som også begyndte på denne måde.

Rolig forventning:

En slags rolig forventning var til stede, mens indledningen om, at moderen skulle have et barn, udfoldede sig. Det var jo spændende. Jeg begyndte at snakke om, hvordan mor og far så ud uden tøj på. Dorte var meget direkte i sin spørgen, mens Marie, som var udlænding og katolsk, virkede meget genert, men alligevel meget interesseret. Jeg blev egentlig overrasket over, at ingen af børnene lo eller fniste, da vi kom til en tegning af far og mor, som

havde samleje. På den omtalte feriekoloni havde en 5-årig dreng grinet af dette. Men selvom den lille dreng fniste meget, så faldt han og de andre hurtigt til ro. Interessen var stor begge steder.

Jeg tror ikke, at børnene forstod sædcelle-forløbet. Men helt ærligt, det gjorde jeg heller ikke selv. Under opholdet på feriekolonien fortalte pædagogerne, at de ikke vidste, om en 5-årig drengs pik er for stor til en 5-årig piges skede. Der er altså brug for obligatorisk sexologi-undervisning på seminarierne. Alle som har med børn at gøre er jo bevidst eller ubevidst tvunget til at tage stilling til disse ting. Angående sæd- og ægcelleundervisning i f. eks. »Per, Ida og Minimum« har cand.psych og sexolog Bent Petersen, udtalt:

»Jeg synes, at unge mennesker i dag stadig bliver snydt. For nu er eventyret om storken blot blevet afløst af eventyret om de små sædcellers kamp om først at komme frem til ægget for at bore sig ind og befrugte dette – allerede på så tidligt et tidspunkt lærer vi små mænd at konkurrere med hinanden. Børn bliver fodret med en forplantningsseksualitet, som faktisk ikke har nogen betydning for den erotiske nydelsesseksualitet, som de fleste af os holder så meget af. Helt ærligt, så er det vidst de færreste seksuelle møder med andre mennesker, som bevidst udføres med svangerskab for øje.«

Under oplæsningen af »Per, Ida og Minimum« var pigerne meget interesseret i, at et foster kun er på størrelse med en tændstikæske på et bestemt udviklingstrin. Selve fødslen var de nok vant til at høre om. Der var ikke særligt udprægede grimasser, bortset fra Marie, som kunne være »måbende« i sit ansigtsudtryk. Søren prøvede en enkelt gang at råbe ud af vinduet midt i det hele, mens vi snakkede om babyerne i mors mave. Jeg tror, at dette emne kedede ham. Han var mest interesseret i det med at bolle.

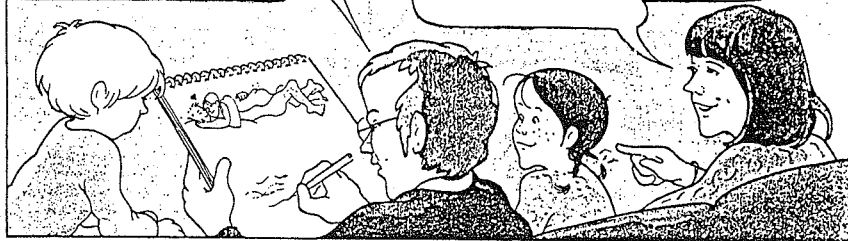
Men det er vigtigt, at alle børn har mulighed for at »gå deres vej«, hvis de ikke ønsker at deltage i en aktivitet. Den voksne skal sikre børnene et psykisk og fysisk miljø, som gør at børnene føler det let og helt naturligt at forlade en aktivitet, hvis de ikke har lyst til at være med.

Børns seksualviden og deres forskellige reaktioner:

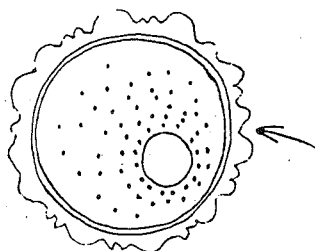
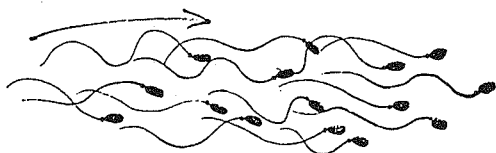
Det kan slås fast, at børn ikke får deres videbegærlighed opfyldt på alle seksuelle områder, mens de på nogle områder måske er blevet mættet. Søren kunne ikke høre nok om det med at bolle. Det gjaldt alle børnene, da vi så på og snakkede om tegningen med far og mor i samlejesituation. At være et barn så lille som en tændstikæske kunne pigerne godt identificere sig med. Sørens opfattelse af denne historie som en »pornohistorie« skyldtes måske, at han allerede i denne tidlige alder opfattede sex som udelukkende noget socialt negativt værdiladet, og som hermed splittede ham op i forhold til sine egne lystfølelser. Drengens videbegærlighed var ikke blevet tilfredsstillt ligesom pigernes heller ikke var det, men de havde moderrollen at identificere sig med; drengene havde bolle-rollen og den »kedelige« faderrolle.

Da vi havde det aller rarest
sprøjtede jeg mine sædceller
ind i mors skede.

og sædcellerne svømmede ind
i min livmoder, og helt oppe
mødte de en ægcelle, som var
på vej ned.

Sådan gik det til.

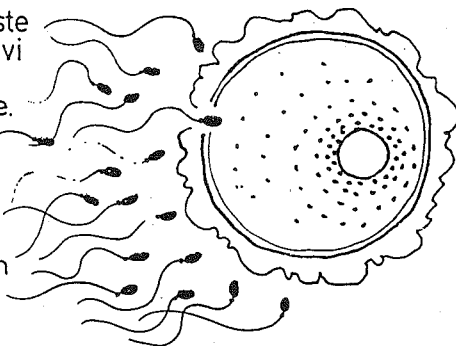
Her kommer alle mine sædceller
med fuld fart. De prøver allesammen
at komme først til ægcellen.
Der er både pige- og drengesædceller.

Og her kommer
ægcellen - nu mødes
de snart.

Ægcellen lod kun en eneste
sædcelle komme ind, og vi
ved ikke om det var en
pige - eller en drengecelle.

Sædcellen borede sig
ind i ægcellen, og de to
celler smeltede sammen
til en ny celle.

Den celle var begyndelsen
til det nye lille barn.

Alle, der har med børn at gøre ved, at småbørn helst vil lege mor og næsten aldrig far.

Flere navne end tissemand, revne og numse:

I et afsnit i den omtalte bog »Per, Ida og Minimum« opfordres læserne til selv at komme med flere navne på kønsorganerne. Desværre kommer bogen ikke med nogen forslag. Ligesom alle de andre børnebøger, jeg har læst og set, prøver heller ikke denne på at popularisere nogle udtryk for kønsdelene *ved selv at bruge dem.*

Kropsbilleder og kønsroller:

I bladet Seksualpolitik, nr. 2, 1980, skrev børnepsykologen Linda Buckingham:

»Manglen på sproglig anerkendelse af pigens klitoris og på visuelle muligheder for at se både sin tissekone og vagina (ved hjælp af et spejl) bidrager til at hun opbygger et kropsbillede, som er mindre klart defineret og i besiddelse af mindre positiv værdi end en drengs. Dette mønster efterleves og gentages med en vedholdenhed og mangel på anerkendelse, som kun kan pege hen på den kendsgerning, at patriarkalsk ideologi for størstedelen efterleves, oprettholdes og gentages ubevidst.

Vores samfundsmønster med børn, herunder det sprog, vi lærer dem at opfatte og beskrive sig selv med, er en grundlæggende vigtig del af kampen for at revolutionere menneskelige forhold«.

Freud og kropsbilleder:

Ifølge Freud og mange andre psykoanalytikere og psykologer er kønsidentiteten et resultat dels af barnets bevidste og ubevidste opfattelse af sine egne og forældrenes kønsorganer, barnets bevidste og ubevidste opfattelse af omgivelsernes forhold til disse, og dels barnets intellektuelle og sproglige evne til at placere et kærligheds- og hadobjekt indenfor en kønskategori.¹

Præcis viden:

Mangler barnet en præcis viden om sine kønsorganer, kan dette medvirke til, at barnet vil få en svag selvopfattelse og kønsidentitet. Det er rimeligt at antage, at mænds større beslutsomhed og selvsikkerhed (sammenlignet med kvinders) til dels skyldes den traditionelle opdragelses relative sikre, mere præcise og positive opfattelse af drengenes kønsorganer. Pigernes kønsdele er usynlige, og der findes ikke præcise ord i dagligsproget. En positiv og præcis opfattelse mangler. Derfor er det vigtigt, at børnehaver og andre in-

1. Se »Lysten og Loven«, af Christian Braad Thomsen, i litteraturlisten, samt, »Kvindebewægelse og psykoanalyse«, af Juliet Mitchell, som uddyber elementerne i dannelsen af ødipuskomplekset.

stitutioner anvender udtryk, som pigen – og også drengen – kan bruge til at danne sig mere præcise kropsbilleder. For at være med til at starte en debat om præcise udtryk, som tænkes anvendt ud fra hvilket budskab, man ønsker at formidle, foreslår jeg følgende:

NYE NAVNE PÅ PIGERS OG DRENGES KØNSDELE

Pigerne:

1. *Kildepige* (kan evt. anvendes oftere end ord som det kliniske »klitoris«. Vil man alligevel benytte ord som dette, er det måske en idé at overveje udtrykket »klit«, samt udsagnsordet at »spille« klit – en parallel til at »spille« pik. Andre alternativer er: spillepige, hyggepige, legepige, kilder, legekilder, hyggekilder og spillekilder. Hyggestivert, lege- og spillestivert kan være fælles for drenge og piger.)
2. *Kildeklithoved* (en parallel til drenges »kildepikhoved«).
3. *Kildelæber* (»skamlæber« skal efter min mening næsten aldrig anvendes – de er jo ingen skam. Flere alternative udtryk er: hyggelæber, legelæber, nydelæber, frydelæber, frydefoldere, hyggefoldere, legefoldere, kildefoldere, kussefoldere, nydefoldere, kønslæber og kusselæber).
4. *Kildegang* (»vagina« er et klinisk udtryk og »skede« kan måske indebære associationen kniv/skede. Nogle andre ord kan være: kildehule, kildegang, legehule, hyggehule og kussehule. Kussehule er egentlig et neutralt ord, mens kilde, lege og hygge indikerer lyst).
5. *Kilderevne* (hyggerevne og legerevne kan også bruges).
6. *Kildested* (»kusse« er også et godt ord, som dog kan anvendes, når ordet ikke skal implicere lystfølelse. Kildested, osv. kan anvendes, når der menes kildelæber, kildepige, kildeindgang, osv. minus tisseorganet eller urinåbningen. »Kildested« vil også kunne benyttes for at indikere drengenes kønsdele. Andre udtryk er: kildeskød, kildeskridt, hyggested, hyggeskød, hyggeskridt, legeskridt og legeskød).
7. *Tissepige* (jeg synes, at »tissekone« skal anvendes mindre – fordi pigen ikke er en kone. Andre udtryk er: tissebrønd, tissested og tissehul).

Drengene:

1. *Kildedreng* (kan benyttes, når pikken ikke skal forstås som urinorgan og man ønsker at formidle medbetydningen »noget rart«. Selve ordet »pik« er et godt ord, der hverken henviser til lyst eller til at tisse, og »penis« er klinisk. Jeg synes, at or-

dene skal anvendes ud fra hvilket budskab man ønsker at formidle. Flere alternativer er: hyggedreng, legedreng, hyggepik, kildepik, hyggestivert, kildestang, spillestivert og spillestang).

2. *Kildepikhoved* (på ægte dansk siger ordet »kilde« noget om pikhovedets funktion. Andre udtryk er: kildetop, hyggetop, hyggehoved, legetop, pikhoved og piktop. »Hygge« og »lege« implicerer frihed og lyst. »Pikhoved« og »piktop« er ikke værdiladet og dermed neutrale ord).
3. *Kildepung* (flere alternativer er: kuglepung, hyggepung, legepung, legepose, hyggepose, livssæk, livspose og livspung).
4. *Hyggekugler* (jeg synes, at »sten« skal anvendes mindre – drengen har ikke sten. »Nosser« implicerer noget hårdt og stærkt og kan benyttes, når man vil henvise til disse kvaliteter. Andre ord er legekugler eller måske kildekugler).
5. *Kildested* (en fællesbetegnelse for drengens og pigens kønsdele).
6. *Tissedreng* (tissemand bør anvendes mindre – drengen er ikke en mand. For mig er »mand« en biologisk betegnelse for et menneske af hankøn over puberteten, og »dreng« for et hankøns-menneske under. Jeg har ingen alternative betegnelser for de stereotype »MAND« og »KVINDE« som, efter min mening, er *historiske*, kulturbestemte kønsbegreber, udover at skrive disse med store bogstaver. Når jeg skriver »mand« og »kvinde« med små bogstaver, er det for at indikere, at disse for mig er *ahistoriske*, biologiske kønsbegreber).¹

RUNDE HOVEDER, LANGE HOVEDER

(revideret udgave)

Seksualoplysningssang for børnehaverbørn

Tekst: Jørgen Rasmussen – Komponist: Ukendt

Mel.: *Tommelfinger, tommelfinger, hvor er du?*

Runde hoveder, lange hoveder, hvor er I?	Flade bryster, store bryster, hvor er I?
Her er vi, se på os, sådan ser vi ud.	Her er vi, se på os, sådan ser vi ud.

1. Der er stadig behov for at udvikle positive ord for det mest tabubelagte sted på kroppen, analåbningen. Samtidig synes jeg vi skal bevare og endda videreudvikle negative ord for bedre at kunne anvende et alsidigt kommunikationspotentiale.

Kildepiger, tissepiger,
hvor er I?
Her er vi, se på os,
sådan ser vi ud.

Brede fødder, smalle fødder,
hvor er I?
Her er vi, se på os,
sådan ser vi ud.

Kildedrenge, tisedrenge,
hvor er I?
Her er vi, se på os,
sådan ser vi ud.

Hele kroppe, frie kroppe,
hvor er I?
Her er vi, se på os,
sådan ser vi ud.

NB! Der kan selvfølgelig digtes videre omkring ord som kildelæber, kildegang, kugler, pose, kildehoved, kildested (begge køn). Men jeg synes, det er vigtigt, at der er balance mellem mængden af ord for kønsorganer og resten af kroppen, f.eks.: Lange arme, korte arme; hule navler, buled' navler; tykke ben, tynde ben; lille tæer, store tæer, osv.

Beregnet til at synges i grupper af begge køn med eller uden tøj på.

Den voksne og barnets jeg-identitet, selvstændighed og valgfrihed er grundlaget og højeste prioritering i en seksualkritisk anti-pædagogik. Jeg-udviklingen er et produkt af samspillet mellem det biologiske menneske og omverdenen. Derfor er barnets og det voksne menneskes jeg ligeledes et resultat af samfundets klasse modsætninger. Falsk identitet ville f.eks. være et forsøg på at opbygge en »anti-pædagogik« på biologisk kønsidentitet alene. Dette ville være resultatet af en naturalistisk og udialektisk opfattelse af barnets placering i samfundet og betingelserne for dets udvikling.

Ved seksualitet forstår jeg en lystfølelse, enten i hele kroppen eller i dele af denne. Det er nødvendigt at arbejde for nedbrydning af den falliske og genitale seksualitet (dvs. ødipuskomplekset) og for en spredning af seksualiteten over hele kroppen. Seksualitet skal ikke kun være pik og kusse. Mit arbejde med kønsorganer og sprog fører ikke til en større genitalfiksering. Tværtimod, dette arbejde afmystificerer det genitale, så barnet ikke vil blive domineret af lystfølelserne i dette område. Selvfølgelig har arbejdet med sprog og kønsorganer sine begrænsninger, f.eks. hvor de ydre uafhængigheder ikke samtidigt ændres til fordel for jæg'ets og kroppens udvikling.

Men at blive klar over sine følelsesmæssige behov er en bevidsthedsproces, som ikke kan undværes, når de ydre rammer skal ændres, så de medvirker til en reel tilfredsstillelse af barnets og den voksnes behov. Afmystificering betyder bl.a. at både *kønsligheder* og *kønnsforskelle* bevidstgøres.

Personlig snak er en kropsbevidsthedsproces: Voksne som ikke kan være åbne omkring deres egen seksualitet på en naturlig og balanceret måde, *må nødvendigvis* gennemarbejde disse ting med det øvrige personale. Persona-

let må kunne bearbejde de helt personlige, såvel som de traditionelle, faglige problemer. Erfaringerne fra mande- og kvindebevægelsebasisgrupper kan måske vise en vej frem.

Kropskontakt/berøring: Kropskontakt er et godt middel til, at voksne og børn kan opnå en positiv kropsidentitet, hvis den er frivillig og lystbetonet. Foruden at opbygge følelsen af fysisk tryghed kan vi få opbygget større fortrolighed barn/barn, barn/voksen og voksen/voksen imellem. Kropskontakt er ikke kun en mulighed for børnene, men også for de voksne indbyrdes.

Mit krav om, at halvdelen af medarbejderne i en institution skal være mænd, er naturligvis kun ét aspekt blandt mange, når der skal ansættes personale. Det samme gælder, når jeg mener, at der bør være indvandrere blandt personalet i enhver institution, samt 10% bøsser og lesbiske.

Alsidige familieopfattelser

Som det fremgår af de 81 tidligere nævnte bøger, er disses kønsrollepåvirkning af børnene ekstrem konservativ og ensidig. Heri ligger også kernefamilieopfattelsen med 1 far og 1 mor med et eller flere børn. Kun 1 ud af 81 bøger var et kønsrolle-alternativ!

Det er manipulation og indoktrinering at påvirke børnene ensidigt til at få den fejlagtige opfattelse, at enhver familie har 1 far og 1 mor med børn. Børnene må kunne stifte bekendtskab med andre samlivsformer. Disse må præsenteres sandfærdigt, som hverken bedre eller dårligere, men værende lige så gode og »naturlige« som kernefamilien.

Det er vigtigt at afmystificere hinandens forhold i kernefamilien og under andre samlivsformer. For det meste er det ikke den barske virkelighed, børn tager skade af, men den tåge som omgiver dem! Børn skal heller ikke fastholdes i naive, falske og »uskyldige« forestillinger, som var de i »paradiset« før »syndefaldet«. Børn skal have mulighed for at få alt at vide, hvis de ønsker det.

En progressiv anti-pædagogik kan støtte barnet i en positiv og stærk biologisk kønsidentitet, hvor barnet selv ønsker dette. Samtidig må den sikre, at barnet ikke bliver unødigt påduttet en kønsrolle- eller falsk kernefamilieidentitet. En kernefamilieidentitet må indgå i anti-opdragelsen som et tilbud eller en mulighed på lige fod med andre samlivsformer, hverken mere eller mindre. Hvis vi tæller alle enlige forældre, samt de ca. 15%, som aldrig får børn, de aleneboende og kollektivfamilierne, så er det lige før, at børnebøger som f.eks. »Totte og Malene«, når disses familiemodell er den eneste model – er med til ensidigt at indoktrinere børnene i daginstitutionerne i blot en del af en virkelighed, i stedet for at oplyse om flere familietyper. Det kan vi ikke være tjent med. Også derfor har vi brug for en seksualkritisk anti-pædagogik.